

Pleitaantekeningen/schriftelijk wrakingsverzoek van de rechters

De E.A. Vrouwen Mr. J.H.P.G. Wielders, mr. E.C.P.M. Valckx en de E.A. heer mr. R.J. Bokhorst

Namens: Jolanda & Debbie van der Weijden en Tommy & Ad van den Hurk

In de strafzaak aanhangig onder parketnummer 01-879014-13

Ontvankelijkheid

Zowel de verdediging als de voorzitter hebben al te kennen gegeven te betwijfelen of mijn cliënten ontvankelijk zijn in hun verzoek. Tekst en commentaar laat zien dat uit art. 512 jo. 331 Wetboek van Strafvordering volgt dat alleen verdachte, diens Raadsman of het OM een verzoek kunnen doen tot wraking.

In jurisprudentie is evenwel een duidelijke tendens te bespeuren om ook procesdeelnemers in een andere hoedanigheid dan die van verdachte ontvankelijk te verklaren in hun wrakingsverzoek. In de motivering van deze beslissingen komt naar voren dat de onpartijdigheid van de rechter een zo fundamenteel rechtsbeginsel is, dat ook een wrakingsverzoek van andere dan in de wet uitdrukkelijk genoemde procesdeelnemers in behandeling moet kunnen worden genomen.

Daarbij kan worden gewezen op art. 6 lid 1 EVRM, dat (onder meer) het recht van een ieder op een behandeling door een onpartijdig gerecht bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging garandeert. Een afwezige of tekortschietende wettelijke regeling mag in dat geval niet in de weg staan aan de behandeling van een wrakingsverzoek overeenkomstig de wel voorhanden zijnde wettelijke regeling.

Al mijn cliënten hebben vorderingen benadeelde partij ingediend en daarbij ook vergoeding van immateriële schade gevorderd. Die laatste schadepost is deels toegelicht door het uitoefenen van het spreekrecht. Dat was ook de reden waarom door mij aan de voorzitter is gevraagd het goed te vinden dat eerst het spreekrecht zou worden uitgeoefend en daarna de toelichting zou worden gegeven op de vordering benadeelde partij. Dat heeft de Rechtbank ook goed gevonden.

Dit maakt dat mijn cliënten in meerderlei opzicht deelnemers zijn aan dit strafproces. Zij hebben gebruik gemaakt van alle rechten die hen als slachtoffer toekomen waaronder het recht op informatie, het recht aanwezig te zijn, het recht op slachtoffergesprekken, het recht op slachtofferhulp, het recht op rechtsbijstand, het recht op afschrift van de stukken, het recht op het uitoefenen van het spreekrecht, het recht op het indienen van een vordering benadeelde partij, het recht deze toe te lichten etc. etc.

Uw eigen wrakingsprotocol schrijft in paragraaf 4.2 het volgende voor:

“Wie kan een wrakingsverzoek indienen?

Een rechter kan worden gewraakt op verzoek van een partij (in een civiele verzoekschriftprocedure ook: een verschenen belanghebbende) in het civiele of bestuursrechtelijke geding, op verzoek van de verdachte of het openbaar ministerie in een strafzaak. Als de wet voor een betrokkene in de procedure niet expliciet voorziet in de mogelijkheid een wrakingsverzoek in te dienen, staat dit protocol niet in de weg aan een ruime uitleg van de wet.”

Naast de Rechtbank Rotterdam¹ oordeelt ook mr. Candido in zijn voor & door de rechtspraak gepubliceerde Handleiding voor de strafrechtpraktijk, ‘Slachtoffer en de rechtspraak’² dat de benadeelde partij in een wrakingsverzoek kan worden ontvangen.

De ruime uitleg van de wet die uit uw eigen wrakingsprotocol blijkt werd ook aangenomen door het Hof Den Haag³. Dit Hof overwoog:

“Op grond van het bepaalde in artikel 512 van het Wetboek van Strafvordering kan op verzoek van de verdachte of het openbaar ministerie een rechter die een zaak behandelt, worden gewraakt. De klager in een artikel 12 Sv-procedure wordt niet genoemd. Verzoeker, wiens wrakingsverzoek thans aan de orde is, is klager in een artikel 12 Sv-procedure.

Het hof neemt bij de beantwoording van deze vraag tot uitgangspunt dat onpartijdigheid van een rechter een zo fundamenteel rechtsbeginsel is dat het tot uitdrukking dient te komen en erkenning verdient in iedere vorm van rechtspraak. Een ieder die meent dat dit beginsel, door een rechter belast met een beoordeling van zijn belangen, wordt geschonden of zal worden geschonden en uit dien hoofde de rechter wraakt, behoort in beginsel gehoor te vinden. Artikel 6 EVRM vormt weliswaar geen rechtstreekse grondslag voor de toetsing van de artikel 12 Sv-procedures, doch dat neemt niet weg dat de normen die de verdragspartijen in artikel 6 EVRM hebben neergelegd ook buiten dat verdrag gelding hebben.

Wanneer een wettelijke regeling met betrekking tot verzoeken strekkende tot wraking ontbreekt of wanneer een dergelijke regeling leemten vertoont, dient de rechter aan wie een wrakingsverzoek wordt voorgelegd in dat ontbreken of die leemten te voorzien. Daarbij kan aansluiting kan worden gezocht bij bestaande regelingen inzake wrakingsverzoeken.

Op deze gronden is het hof van oordeel dat de klager in een artikel 12 Sv-procedure de raadsheren belast met de behandeling van zijn klacht in beginsel kan wraken. Voor de procedureregels wordt in dit geval aansluiting gevonden bij die van de artikelen 512 e.v. van het Wetboek van Strafvordering.”

---

¹ LJN BJ9070

² Gepubliceerd op rechtspraak.nl, p. 73

³ ECLI:NL:GHSGR:2007:BB5159

Ik doe ook namens cliënten een beroep op art. 10 EURL in combinatie met art. 47 EU Grondrechtenhandvest. Art. 10 EURL schrijft voor dat het slachtoffer moet worden gehoord. Aan dit recht wordt mede uitvoering gegeven middels het spreekrecht. Nu hier uitvoering wordt gegeven aan Unierecht is art. 47 EU Grondrechtenhandvest van toepassing (Recht op een doeltreffende voorziening in rechte en een onpartijdig gerecht). Zie: HvJ 13 april 2000, C-292/97, r.o. 37 dat erop wijst dat de eisen van bescherming van de fundamentele rechten in de communautaire rechtsorde de lidstaten ook bij de uitvoering van gemeenschapsregelingen binden. Artikel 47 van het Handvest, populair gezegd de Europese Grondwet, kent het recht op een onpartijdig gerecht toe aan de ingezetenen van de EU. Dat artikel heeft directe werking zodat ook op die grond mijn cliënten bevoegd zijn tot wraking over te gaan.

Gezien het voorgaande meen ik dat al mijn cliënten behoren te worden ontvangen in hun wraking.

Gronden van de wraking

De wraking is, voor alle helderheid, gedaan namens Jolanda en Debbie van der Weijden en Tommy en Ad van den Hurk. De wraking is gestoeld op een hoeveelheid van factoren die allen tezamen de objectieve schijn van vooringenomenheid van de Rechtbank voor mijn cliënten met zich hebben gebracht.

Deze zaken hebben onder meer bestaan uit de volgende kwesties:

- Al op de eerste dag zijn er incidenten over de plaats in de zittingszaal. Ondanks protesten over de positionering volharde de Rechtbank in een plaats voor slachtoffer en hun advocaten zonder tafel of andere gebruikelijke faciliteiten voor procesdeelnemers.
- Na een twitter bericht hierover werd de raadsman benaderd door leden van de afdeling voorlichting van de Rechtbank om te zien of een en ander kon worden opgelost.
- Desalniettemin zijn er op de 18 zittingsdagen die daarop volgde diverse keren wederom problemen geweest rondom de positionering van nabestaanden en hun raadslieden.
- Toppunt was afgelopen woensdag toen mijn cliënten naast journalisten moesten zitten ondanks herhaalde bezwaren die via de bode kenbaar zijn gemaakt. Het argument dat daarbij werd gebruikt door de voorzitter ter zitting luidde: *“De pers moet nu eenmaal haar werk kunnen doen.”* Of woorden van gelijke strekking. Daarover is een mail verzonden aan de voorzitter en vervolgens is er nog telefonisch contact geweest waarbij de voorzitter heeft uitgelegd dat een en ander berust op een misverstand en aangaf het te betreuren dat nabestaanden haar opmerking als grievend hebben ervaren. Ik verzoek u de inhoud van mijn mail aan de voorzitter als herhaald en ingelast te beschouwen. **Gehecht aan deze aantekeningen.**
- Er is geweigerd om het spreekrecht te laten uitoefenen door Jolanda en Debbie omdat zij geen bloedband hebben maar ‘slechts’ stiefmoeder en stiefzus zijn.

- De Rechtbank volhardde in die weigering nadat de Minister zich uitliet over de eerdere beslissing van de Rechtbank en aangaf dat de Rechtbank wel ruimte zou hebben.

De minister gaf in antwoord op Kamervragen⁴ het volgende te kennen:

“Ik wil hierbij wel in het algemeen aantekenen dat, zoals ook is aangegeven bij de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel ter uitbreiding van de kring van spreekgerechtigden (Kamerstuk 33 176, nr. 5), het aan de rechter is om te beoordelen wie hij uit hoofde van zijn eigen verantwoordelijkheid voor de omvang en volledigheid van het onderzoek op de terechtzitting wenst te horen. De rechter kan deze bevoegdheid ambtshalve toepassen, en daaraan onmiddellijk uitvoering geven ten aanzien van personen die reeds ter terechtzitting aanwezig zijn. Dat geldt ook voor personen die om toelating tot het spreekrecht verzoeken, al dan niet nadat zij daartoe eerder hun wens schriftelijk of mondeling hebben laten blijken. Waar strikt genomen nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten alleen spreekrecht hebben als zij bloedverwanten zijn van het slachtoffer, heeft de rechter dus de ruimte om in individuele casus spreekrecht toe te kennen aan nabestaanden van het slachtoffer zonder bloedverwantschap indien zij verzoeken om te spreken.

[...]

Zoals aangegeven kan die wettelijke voorziening ook gelezen worden in de ruimte die de rechter nu al heeft in de vorm van de ambtshalve bevoegdheid om personen tot het spreekrecht toe te laten die daarom verzoeken.”

- De Rechtbank volhardde in haar weigering ook nadat zij erop was gewezen dat de Rechtbank Maastricht in een soortgelijk verzoek een stiefmoeder wel het spreekrecht liet uitoefenen.
- Ook zijn er diverse momenten geweest waarop door mij namens cliënten Jolanda, Debbie en Tommy om (proces)stukken is gevraagd. Telkenmale is gezegd dat ik recht heb op afschrift. Toen afgelopen woensdag bleek dat de verdediging stukken had toegezonden aan de Rechtbank en ik die niet had gekregen, heb ik daartegen bezwaar gemaakt en verzocht mij die direct ter hand te stellen. Uit de begeleidende mail van mr. Knoester aan de Rechtbank blijkt dat de verdediging voornemers is de stukken die zij toezond te gebruiken bij pleidooi, waardoor mijn cliënten alle recht en belang hadden bij onverwijld afschrift. De voorzitter gaf aan dat de stukken ‘nu direct’ aan mij gemaïld zouden worden en had daarbij nog oogcontact met de griffier. Aan het eind van de zitting had ik de stukken nog steeds niet ontvangen en heb ik daar een opmerking over gemaakt, hetgeen leidde tot zichtbare irritatie bij de Rechtbank. Hetgeen zich ook uitte in de uitlating dat iets pas stukken worden waar mijn cliënten recht op hebben nadat de Rechtbank de beslissing heeft genomen die stukken te voegen aan het dossier. Een beslissing die overigens reeds die ochtend genomen was.

---

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, Aanhangsel

- Ik heb afgelopen donderdag een, na het pleidooi van mr. Knoester en overigens reeds afgelopen woensdag bij de voorzitter mondeling aangekondigd, verzoek gedaan. Dat verzoek gaat als **bijlage** hierbij. De voorzitter heeft mij het woord ontnomen en beslist dat de Rechtbank mijn verzoek eerst zou lezen om pas daarna te laten weten of ik het verzoek mocht doen. Dit miskent voor het gevoel van mijn cliënten dat van mij als raadsman de nodige mate van professionaliteit moge worden verwacht. Sinds een jaar is er een specialisatieopleiding slachtofferadvocatuur voor ernstige gewelds- en zedenzaken verzorgd door het Pompe instituut en de Erasmusuniversiteit. Momenteel zijn er 10 gespecialiseerde advocaten in het land, waarvan ik er één ben.
- De Rechtbank heeft op diverse momenten laten merken bevreesd te zijn dat door mij grenzen zouden worden overschreden. Het eerst lezen van een verzoek alvorens mij toe te staan dat op een openbare zitting te verwoorden is door mijn cliënten ervaren als een vorm van censuur. Daarbij verdient het aandacht dat een dergelijk ingrijpen bij de andere deelnemers niet heeft plaatsgevonden.
- De Rechtbank gaf aan, na lezing, het goed te vinden dat ik het verzoek zou voordragen (en geen letter meer zo zei de voorzitter) en deelde ook mee dat zij daar dan morgen op zou beslissen. Met andere woorden: zij had al besloten op mijn verzoek terwijl ik dat nog niet ter zitting had gedaan.
- Gezien de houding van de Rechtbank omtrent de processtukken: eerst zeggen 'u krijgt ze gelijk' en daarna: 'het waren nog geen processtukken' hebben mijn cliënten het gevoel gekregen dat daar waar de Rechtbank hun dwars kan zitten de Rechtbank dat ook zal doen.
- Dit gevoel werd versterkt door vragen van de oudste rechter. Dit betrof de vraag waarom ik het verzoek niet eerder had gedaan. Mijn reactie daarop was dat ik natuurlijk het pleidooi van mr. Knoester moest afwachten omdat mij anders zou worden tegengeworpen dat ik vraag om te mogen reageren op iets waarvan ik nog niet eens weet wat de inhoud daarvan zal zijn. De volgende vraag die een rechter stelde was: "U hebt dit toch allemaal gisteren al geprepareerd? Het is immers afgedrukt op uw briefpapier". Ik heb daarop gerepliceerd dat een goed advocaat op meerdere scenario's is voorbereid maar hecht eraan duidelijk te maken dat ik een en ander, dankzij welwillende hulp van een burger van Den Bosch, hier in Den Bosch heb laten printen. Vervolgens kreeg ik de opmerking dat er toch echt 12 oktober boven het stuk stond. Ik heb aangegeven dat de secretaresse kennelijk met copy paste van de kop vergeten is de datum te wijzigen. Maar zelfs als het verzoek zou zijn opgesteld op 12 oktober geeft deze vraagstelling in combinatie met intonatie en lichaamstaal bij mijn cliënten de indruk dat de Rechtbank bepaald niet gediend was van het verzoek dat ik namens hen deed.
- De Rechtbank heeft beslist dat mijn cliënten geen tweede termijn kregen om te mogen reageren op het pleidooi van mr. Knoester. Dit omdat de wetgever daar niet in zou hebben voorzien terwijl dat, bijvoorbeeld middels een bepaling analoog aan artikel 334 Sv, wel had gekund. Ook hier miskent de Rechtbank dat zij ruimte heeft. Immers in de wet is ook niet opgenomen wanneer het spreekrecht wordt uitgeoefend, hoelang dat in beslag mag nemen, of dat in persoon moet of ook middels een video moet kunnen etc. etc.
- De antwoorden van de minister indachtig, naar aanleiding van verontwaardigde Kamervragen na de beslissing van de Rechtbank om mijn cliënten Jolanda en Debbie

geen spreekrecht te laten uitoefenen, alsook artikelen van bijvoorbeeld Sas (**zie bijlage**) indachtig had de Rechtbank ook hier meer kunnen handelen naar en in de geest van de wet en naar de zo expliciet geuite bedoeling van de wetgever.

- Door enkel Ad toe te staan te spreken en hem daarbij de beperking op te leggen dat hij niet mocht reageren op hetgeen door de verdediging bij pleidooi naar voren is gebracht, is naar inzicht van cliënten niet langer sprake van een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 EVRM waar ook zij recht op hebben.
- De bedoeling van de wetgever is natuurlijk geweest dat slachtoffers/nabestaanden op alles mogen reageren, zodat de rechter dat ook in de oordeelsvorming kan betrekken. Hoar en wederhoar is een dusdanig fundamenteel beginsel van een behoorlijke procesorde dat als de beslissing van de Rechtbank in stand blijft het spreekrecht verwordt tot een holle frase die niet meer behelst dan spreektijd.
- Bedoeling van de wetgever is juist dat mijn cliënten zich mogen uitlaten ook over straf en maatregel. De houding van verdachte cq. zijn proceshouding kan van invloed zijn op op te leggen straffen en/of maatregelen. Alleen daarom al zou het niet meer dan logisch zijn en voldoen aan de bedoeling van de wetgever om het slachtoffer/de nabestaanden in de gelegenheid te stellen daarop te reageren. Daarbij merk ik op dat door mij de toezegging is gedaan niets gezegd zal worden dat kan nopen tot het doen horen van mijn cliënten als getuige. Met andere woorden cliënten zouden binnen de grenzen blijven. Dat is ook aan de Rechtbank gemeld.
- De beslissing van Rechtbank maakt het lonend voor verdachten om hun kruid droog te houden en pas inhoudelijk te spreken nadat het spreekrecht is uitgeoefend. Dat is zeker niet de bedoeling geweest van de wetgever

De Rechtbank Amsterdam⁵ overwoog in een wrakingszitting als volgt onder r.o. 6.2:

“De tamelijk dwingende woordkeuze “zodra” wil niet zeggen dat een partij niet enige bedenktijd gegund moet worden, voordat deze het wrakingsverzoek indient. Ook is denkbaar dat een groot aantal kleine, op zichzelf voor wraking onvoldoende feiten of omstandigheden dusdanig opstapelen, dat zij in hun geheel wel van voldoende gewicht zijn voor een terecht wrakingsverzoek. Het beeld van de emmer die voller en voller wordt en tenslotte overloopt, dringt zich op.”

Het is een mooie omschrijving voor de situatie waarin mijn cliënten zich bevinden. Ik wijs erop dat in het spreekrecht dat Tommy heeft uitgeoefend afgelopen woensdag door hem al is aangegeven dat hij niet heel veel vertrouwen in deze Rechtbank heeft.⁶ Hetgeen vandaag is voorgevallen maakt dat de emmer niet alleen bij Tommy maar bij alle nabestaanden is overgelopen.

De nabestaanden realiseerden zich zeer dat u in uw afwegingen mogelijk betreft dat deze zaak, die al jaren sleept, een keer tot een eind moet komen. Dat vinden zij zelf ook.

---

⁵ ECLI:NL:RBAMS:2011:BQ6408

⁶ Spreekrechtverklaring van afgelopen woensdag, tweede alinea in het midden.

Zij menen echter dat dat moet gebeuren door rechters die onbevangen en onafhankelijk staan tegenover nabestaanden en hun raadslieden. Mijn cliënten hebben door al het voorgaande niet langer het gevoel dat dat zo is.

Nicole is van het leven beroofd. Door het niet mogelijk te maken in te gaan op het pleidooi en het beeld dat daar namens de verdachte over Nicole is geschetst, wordt zij – naar inzicht van cliënten - ook van het verweer beroofd dat haar familieleden zo graag namens haar hadden willen voeren. Mijn cliënten willen daar ieder zelf ook nog iets over zeggen. Zij hebben ieder niet meer dan twee alinea's tekst. Ik verzoek u hen daartoe in de gelegenheid te stellen.

Advocaat